

IL·LUMINACIÓ O ALLIBERAMENT?

ESPIRITUALITAT DE LA NO DUALITAT O ESPIRITUALITAT DE L'ALLIBERAMENT? COMISSIÓ TEOLÒGICA LLATINOAMERICANA DE L'ASETT

Des de fa un temps el tema és al carrer. Prolifereixen iniciatives, cursets sobre l'espiritualitat de la no dualitat, que presenten una visió de conjunt que topa amb el que és l'espiritualitat típica llatinoamericana, l'espiritualitat de l'alliberament (E.A.).

Per a aquesta, el valor més important, el central, aquell que d'alguna manera arrossega i aconduïx tots els altres, és el valor de l'**alliberament**: aquest procés històric de conquesta i construcció personal i social de la Llibertat. Per a l'E.A., en aquest sentit, contemplar aquest procés des de la mirada de la fe, i comprometre-s'hi plenament, constitueix el punt central, l'experiència-font de l'espiritualitat. És, en efecte, una espiritualitat "de l'alliberament". Els cristians de l'E.A. no cerquem la nostra font d'oracions addicionals, devocions peculiars o pràctiques espirituals que no siguin les pràctiques del compromís històric de l'Amor en la transformació de la societat. Allí, en el treballat esforç per construir un món diferent, segons el model de la Utopia que Jesús va proposar, el Regne!, allí, en aquest "nostre propi pou" és on fem la nostra experiència espiritual principal, la nostra trobada amb la profunditat de la Vida, de la Història, de la Utopia i de l'Amor.

Algunes presentacions populars de l'espiritualitat de la no dualitat, dissenyen un plantejament espiritual molt diferent. L'experiència espiritual principal, no s'hauria de cercar en l'Amor-Justícia, que es compromet en la història per transformar-la en la utopia de l'altre món possible, sinó en l'interior de la persona: no caldria preocupar-se tant per l'exterior, per la història, i molt menys per la política –conflictes humans d'injustícia en el caminar de la història; seria preferible tornar la mirada i l'atenció més aviat cap al Misteri inabastable, percebut en el silenci de la ment del cor, fins a provocar-hi l'experiència de la transcendència: la **il·luminació**, una experiència mística, un estat modificat de consciència que no es pot descriure, que només es pot experimentar, que ens omple de pau, felicitat, plenitud i bons sentiments.

Les dues propostes

Les espiritualitats populars de la no dualitat

insisteixen en aquesta orientació, oposada a la de l'E.A.: allò important és dirigir la mirada a l'interior, desconnectar de les preocupacions humanes, socials i polítiques, fer silenci, apagar els nostres pensaments, quedar-se en una obertura silenciosa per ser capaços d'acollir l'experiència espiritual per antonomàsia, la *il·luminació*. Aquesta seria el bé suprem, i l'únic que necessitem, l'*unum necessarium*, perquè només en l'experiència de la *il·luminació* podem trobar forces i capacitat d'estimar, per tenir misericòrdia del proïsme i comprometre'ns amb l'*alliberament*, que seria quelcom, doncs, derivat. Allò més important, allò del que derivaria tota la resta, seria la *il·luminació*. Qui l'aconsegueix i l'experimenta, ho té tot.

A partir d'aquest principi, les espiritualitats de la no dualitat han implementat un conjunt de procediments, mètodes... de meditació, pràctiques de silenciament de la ment, tècniques de control del pensament... per disposar la consciència humana a experimentar aquesta *il·luminació*. Aquests procediments, produeixen la *il·luminació* i aquesta suscita en nosaltres la compassió, tant envers els éssers humans com envers la natura, allò que ens possibilita a comprometre'ns en l'alliberament, però la clau, l'objectiu a aconseguir, no és pas l'alliberament, sinó la *il·luminació personal*.

Per la seva banda, l'espiritualitat de l'alliberament (E.A.) té un plantejament radicalment diferent. No està preocupada en primer terme per aconseguir res per a la persona, per al subjecte. L'E.A. és una espiritualitat descentrada d'ella mateixa, centrada exclusivament en l'Amor-Justícia que constitueix la passió per la construcció del Regne de Déu en la Història. L'E.A. somia la mateixa utopia de Déu: "no un altre món, sinó aquest mateix, però totalment altre..." Aquesta és la finalitat, el seu objectiu principal, i al voltant d'això fa que giri tot. D'aquí que l'E.A. sigui una espiritualitat de món, de carrer, d'història, sempre bolcada vers l'exterior, sempre ocupada i preocupada "pel Regne de Déu i la seva justícia", davant allò que "tota la resta se'n donarà per afegit", segons va dir Jesús. Allò que preocupa màximament a l'E.A. no és

pas l'experiència personal espiritual –tot i que sigui, òbviament, importantíssima-; no és pas una suposada il·luminació personal, sinó la construcció del Regne, la transformació del món en la línia del Projecte de Déu, *l'Alliberament*. En algun sentit, la posició és la contrària de la d'aquestes presentacions de la no dualitat.

Aleshores, la *il·luminació* o *l'alliberament*?

Pluralisme pregon: biodiversitat religiosa

Es tracta, sí, de dues actituds profundament diferents davant la vida, davant la història, i davant el Misteri. Són “tarannàs espirituals” diferents, entre els quals no cal debatre quina és la veritable i quina la falsa... Ambdues són vàlides. Són “carismes” diferents. Hi ha persones –i pobles, o cultures– dotats d'una sensibilitat especialment orientada envers allò numinós, envers l'experiència espiritual, o mística, per la via de la interioritat, de l'amor experiencial i “silenciós” –que conrea el silenci del pensament... I hi ha també persones –i pobles o cultures, moviments històrics– arrabassats per la passió incontenible de la realització de l'Amor i la Justícia en la història, en la defensa dels pobres, els oprimits i les víctimes, i no com una experiència humana simplement ètica o política, sinó com una veritable experiència de Déu, experiència espiritual, mística.

En el primer cas els membres d'aquestes religions i cultures se centren més en l'oració, la interioritat, la consciència, el silenci, la meditació...; aquesta és la seva preocupació central, i només a través d'aquesta mediació deriven en un compromís social, que més aviat se sol orientar vers allò assistencial, la misericòrdia –no tant la justícia–, i que sovint desconfia de les dimensions polítiques o de la transformació estructural de la societat (l’“altre món possible”). La Mare Teresa de Calcuta, que militava explícitament contra la teologia de l'alliberament, seria un exemple emblemàtic d'aquesta mena d'orientació dins del cristianisme.

En el segon cas els creients “apareixen” més aviat com a extravertits, lluitadors socials, militants compromesos en la construcció d'una nova societat, marcats teològica i fins i tot psicològicament per una estructura històricoutòpica de l'existència. No cerquen la santedat en el compliment d'unes pràctiques religioses, o en l'apropament a un ideal personal amb el qual identificar-se... Es caracteritzen per una “santedat política” (pràcticament encara no canonitzada

a l'Església catòlica). Figures típiques d'aquest model serien la de Mons. Romero i tants d'altres màrtirs llatinoamericans, màrtirs “jesuànics”, és a dir, assassinats i martiritzats per haver viscut amb el mateix estil de Jesús, pel seu compromís amb l'Amor-Justícia donant la vida en la defensa dels pobres, en la transformació de la societat i en el combat contra tot allò que ofèn la dignitat de l'ésser humà.

Quin dels dos és el millor camí, quina és la millor espiritualitat? Des d'un punt de vista de “pluralisme profund”, es fa necessari respondre a aquesta pregunta. Aquestes dues grans corrents espirituals, com tantes altres, ben diferents entre elles, són una manifestació de la “biodiversitat religiosa”, la *hierodiversitat*. En la biodiversitat no té sentit preguntar quina és “l'espècie veritable”... Totes ho són, cadascuna fent la seva aportació, i totes s'influeixen, s'entrecreuen i es necessiten per fer créixer l'evolució de la vida. Igual que en la *hierodiversitat*.

Reconèixer l'aportació de l'espiritualitat no dual

Hereus de l'exclusivisme que hem cultivat durant gairebé dos mil·lennis, el nostre subconscient col·lectiu de cristians ens diu que estem en “l'espiritualitat veritable”, i per tant en la volguda per Déu, aquella que no té res per aprendre de les altres, perquè ho té tot en ella mateixa...

Avui dia, des d'una postura pluralista, sabem que no existeix “la religió veritable”, perquè totes elles són espurnes lluminoses de la dimensió divina de la humanitat. No ens podem tancar en la pròpia religió o espiritualitat creient que allà ho tenim tot i no necessitem aprendre de les altres... Avui ja sabem que qualsevol religió també té les seves pròpies limitacions, els seus punts cecs, la seva necessitat de complementació. També l'E.A.

Una síntesi alliberadora i llatinoamericana

Dues postures extremes cal evitar: abandonar la pròpia E.A. enlluernats per la novetat de la no dualitat, o tancar-nos en la pròpia E.A. creient que no podem aprendre res d'altres espiritualitats. És millor romandre fidels a la pròpia espiritualitat de l'alliberament, continuar “bevent del propi pou”, sense deixar d'obrir-se alhora a la saviesa de les espiritualitats que cerquen sobretot la il·luminació. Estem en un temps pluralista i de síntesi. Podem assumir tot allò bo, sigui o sigui i vingui d'on vingui, sense deixar de ser allò que som.